

**ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการกับผู้ค้ายาเสพติดระดับกลางในการบังคับใช้กฎหมายยาเสพติด
และกฎหมายฟอกเงิน: กรณีศึกษาระดับอำเภอ จังหวัดกาญจนบุรี**

Problems and Obstacles in Addressing Mid-Level Drug Traffickers in the Enforcement
of Drug and Anti-Money Laundering Laws: A District-Level Case Study in Kanchanaburi
Province

นายธนโรจน์ หล่อธนะไพศาล¹

Mr.Tanaroj Lortanapaisan

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องปัญหาและอุปสรรคในการจัดการกับผู้ค้ายาเสพติดระดับกลางในการบังคับใช้กฎหมายยาเสพติดและกฎหมายฟอกเงิน:กรณีศึกษาระดับอำเภอจังหวัดกาญจนบุรีมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา บทบาทและพฤติกรรมของผู้ค้ายาเสพติดระดับกลางในพื้นที่ศึกษา และปัญหาและอุปสรรคเชิงกฎหมายในการดำเนินคดีเกี่ยวกับยาเสพติดและการฟอกเงินในระดับพื้นที่ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าหน้าที่รัฐระดับอำเภอ และผู้นำชุมชน รวมทั้งการวิเคราะห์เอกสารราชการและข้อมูลภาคสนาม ผลการวิจัยพบว่าผู้ค้ายาเสพติดระดับกลางมีบทบาทสำคัญในกระบวนการจำหน่ายยาเสพติด โดยทำหน้าที่เชื่อมโยงระหว่างแหล่งผลิตกับเครือข่ายผู้ค้ารายย่อย อีกทั้งยังมีความสามารถในการเคลื่อนย้ายทรัพย์สินและฟอกเงินผ่านธุรกิจที่มีลักษณะบังหน้า เช่น ธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง การเกษตร และการซื้อที่ดิน โดยอาศัยความสัมพันธ์กับนักการเมืองท้องถิ่น เจ้าหน้าที่รัฐ และกลไกอุปถัมภ์ในชุมชนเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกจับกุมหรือยึดทรัพย์ ในการบังคับใช้กฎหมายพบปัญหาหลายประการ ได้แก่ความไม่ชัดเจนของกฎหมาย ความไม่เชื่อมโยงของระบบข้อมูลระหว่างหน่วยงาน ความล่าช้าในการดำเนินคดีฟอกเงิน และอิทธิพลทางการเมืองหรือความสัมพันธ์ส่วนตัวที่บั่นทอนประสิทธิภาพของการสืบสวนและดำเนินคดี นอกจากนี้ยังพบอุปสรรคว่ากลไกการตรวจสอบธุรกิจท้องถิ่นเกี่ยวกับการฟอกเงินยังไม่เข้มแข็ง และขาดการสนับสนุนจากประชาชนในพื้นที่ ข้อเสนอเชิงนโยบายที่ได้จากการวิจัย ได้แก่การบูรณาการระบบข้อมูลระหว่างหน่วยงาน การปรับปรุงกฎหมายฟอกเงินให้เหมาะสมกับบริบทระดับพื้นที่ การจัดตั้งหน่วย

¹ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น ; Faculty of law –Western University ,Thailand

Corresponding author, e-mail: tallmanandtallman @gmail.com, Tel. 081-8437249

เฉพาะกิจที่มีความเป็นอิสระ การควบคุมธุรกิจเสี่ยงสูง และการส่งเสริมกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งนี้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการกับผู้ค้ายาเสพติดระดับกลางอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ปัญหา, อุปสรรค, ผู้ค้ายาเสพติดระดับกลาง, กฎหมายยาเสพติด, กฎหมายฟอกเงิน

Abstract

This study, entitled “Challenges and Obstacles in Addressing Mid-Level Drug Traffickers under Drug and Anti-Money Laundering Laws: A District-Level Case Study in Kanchanaburi Province, Thailand,” investigates the roles and behavioral patterns of mid-level drug traffickers, as well as the legal and institutional barriers to effective law enforcement at the local level. Employing a qualitative research methodology, data were collected through in-depth interviews with district-level government officials and community leaders, complemented by document analysis and field-based observations. The findings indicate that mid-level traffickers serve as critical intermediaries within drug distribution networks, facilitating the movement of narcotics between production sources and lower-level dealers. These actors exhibit substantial capacity to launder proceeds through legitimate-looking businesses such as construction contracting, agricultural enterprises, and land acquisition schemes. Their operations are often shielded by entrenched relationships with local politicians, state officials, and informal patronage systems, which obstruct arrest and asset forfeiture processes. Key enforcement challenges include statutory ambiguities, the lack of integrated data-sharing systems among relevant agencies, procedural delays in prosecuting money laundering offenses, and undue political or personal influences undermining investigative and prosecutorial efficacy. Additionally, regulatory mechanisms for monitoring high-risk local businesses remain underdeveloped, and there is a marked absence of grassroots engagement in anti-drug initiatives. Based on these findings, the study proposes several policy interventions: enhancing inter-agency data integration; revising anti-money laundering legislation to reflect local socio-economic realities; establishing independent, multidisciplinary task forces; strengthening oversight of vulnerable business sectors; and fostering participatory mechanisms to engage communities in drug suppression efforts. These recommendations aim to reinforce institutional capacities and promote sustainable strategies for disrupting mid-level drug trafficking operations.

Keywords: Problems, Obstacles, Mid-Level Drug Traffickers, Drug law, Anti-Money Laundering Law

1. บทนำ

ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาระดับโลกที่ส่งผลกระทบต่อทุกมิติของสังคม ในขณะที่เครือข่ายค้ายาเสพติดมีความซับซ้อนและครอบคลุมทั้งในระดับประเทศและข้ามชาติและมีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์อย่างต่อเนื่องเพื่อหลบเลี่ยงการปราบปรามของเจ้าหน้าที่ ในประเทศไทยปัญหายาเสพติดโดยเฉพาะยาบ้า (Methamphetamine) และยาไอซ์ (Crystal methamphetamine) เป็นยาเสพติดที่แพร่ระบาดมากที่สุด โดยมีต้นทางการผลิตจากสถานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ชายแดนแล้วลำเลียงสู่ไทย ในปี 2024 การยึดยาบ้ารวมทั้งในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย เช่น เชียงใหม่ เชียงราย และแม่ฮ่องสอนเพิ่มขึ้นถึง 172% เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา (Reuters, 2024)

หากสามารถจัดการกับ “ผู้ค้ายาเสพติดระดับกลาง” ได้จะช่วยหยุดยั้งปัญหายาเสพติดได้โดยเด็ดขาด เพราะผู้ค้าระดับกลางจะเป็นผู้ส่งต่อยาเสพติดให้แก่ผู้ค้ารายย่อย และเป็นเสมือนผู้แทนของผู้ค้ารายใหญ่ซึ่งยากที่จะดำเนินการทางกฎหมายเพราะข้อจำกัดของพยานหลักฐาน ผู้ค้ายาเสพติดระดับกลางจึงมีบทบาทสำคัญที่สุดในห่วงโซ่การค้ายาเสพติด โดยเป็น “ตัวกลาง” ระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค การควบคุมกลุ่มผู้ค้ายาเสพติดระดับกลางได้จึงเป็นหนึ่งในหัวใจสำคัญของการปราบปรามยาเสพติดเพราะการจัดการกับผู้ค้ารายใหญ่เป็นเรื่องยากที่สุด ส่วนการจัดการผู้ค้ารายย่อยแทบไม่เกิดประโยชน์หรือกระทบในห่วงโซ่การค้ายาเสพติด

ปัญหาการจัดการกับยาเสพติดจากงานวิจัยของไทยที่ผ่านมาจะเน้นไปที่การลดผู้เสพเป็นหลักหรือลดอุปสงค์ของยาเสพติดในลักษณะการให้ความรู้ การสร้างความตระหนัก ในรูปแบบ ช่องทาง กลยุทธ์ต่างๆ เป็นหลัก ขณะที่นโยบายปราบปรามเน้นจับกุมผู้ค้ารายย่อยซึ่งไม่อาจแก้ปัญหาได้อย่างแท้จริง การศึกษาที่ผ่านมาทำให้เกิดช่องว่างความรู้ในการจัดการผู้ค้ายาเสพติดระดับกลางในกฎหมายยาเสพติดและกฎหมายฟอกเงินของไทย แม้จะมีการศึกษามากมายเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดและการบังคับใช้กฎหมาย แต่ยังมีช่องว่างสำคัญในความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการผู้ค้ายาเสพติดระดับกลาง งานวิจัยส่วนใหญ่ดำเนินการแบบแยกส่วน

งานวิจัยนี้จะนำไปสู่เสนอแนวทางใหม่ที่มีศักยภาพในการลดปัญหายาเสพติดโดยนำเสนอแนวทางหรือกลยุทธ์ใหม่ที่มีความเป็นไปได้ในการลดการแพร่ระบาดของยาเสพติด โดยมุ่งเน้นไปที่การปราบปรามผู้ค้ายาเสพติดระดับกลางที่เป็นแกนหลักในเครือข่ายการค้ายาเสพติด การเชื่อมโยงด้านการบังคับใช้กฎหมายยาเสพติดกับกระบวนการฟอกเงินโดยบททดสอบภาคสนาม ที่จะช่วยลดการแสวงหาประโยชน์จากระบบการเงินของเครือข่ายอาชญากรรม และสร้างผลกระทบเชิงลึกต่อการดำเนินงานของผู้ค้ายาเสพติดระดับกลาง ผลการวิจัยจะชี้ให้เห็นปัญหาอุปสรรค และจะเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญที่ช่วยให้หน่วยงานด้านการบังคับใช้กฎหมายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการวางแผนหรือดำเนินมาตรการที่เหมาะสมช่วยลดช่องโหว่ในระบบการเงินของการฟอกเงินจากยาเสพติด

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากฎหมายยาเสพติดและกฎหมายฟอกเงินในการจัดการกับผู้ค้ายาเสพติดระดับกลางในเครือข่ายการค้ายาเสพติด
2. เพื่อศึกษากลไกและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการบังคับใช้กฎหมายในระดับอำเภอ ซึ่งเชื่อมโยงกับบทบาทของเจ้าหน้าที่รัฐ
3. เพื่อเสนอแนวทางการบังคับใช้กฎหมายที่ผสมผสานการดำเนินการด้านยาเสพติดและการฟอกเงิน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ใช้ระยะเวลา 1 ปี เพื่อสำรวจความคิดเห็น ประสบการณ์ และข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่รัฐ ผู้นำชุมชนและผู้นำท้องถิ่น ในพื้นที่ระดับอำเภอ จังหวัดกาญจนบุรี เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการกับผู้ค้ายาเสพติดระดับกลางภายใต้กฎหมายยาเสพติดและกฎหมายฟอกเงิน

ประชากรของการวิจัยนี้คือเจ้าหน้าที่รัฐ และผู้นำชุมชน ในพื้นที่อำเภอบ่อพลอยของจังหวัดกาญจนบุรี กลุ่มตัวอย่าง (Sample Group) ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 12 ราย โดยคัดเลือกกลุ่มผู้นำที่มีคุณลักษณะสำคัญ ได้แก่ มีประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวข้องกับการป้องกันหรือแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ มีความรู้ ความเข้าใจ หรือมีส่วนร่วมในกระบวนการบังคับใช้กฎหมาย หรือการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ และยินดีให้ข้อมูลในการวิจัย แบ่งเป็นตำรวจ และเจ้าหน้าที่ ป.ป.ส. 4 ราย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภา อบต. 4 ราย และ แกนนำชุมชน 4 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลประกอบด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interviews) ซึ่งพัฒนาจากรอบแนวคิดของการวิจัย และวัตถุประสงค์ของการศึกษา แนวทางการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion Guide) เพื่อกระตุ้นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นการรับรู้ของชุมชนต่อปัญหาผู้ค้ายาเสพติดระดับกลาง ปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายในพื้นที่จริง

วิธีการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้แนวคำถามกึ่งโครงสร้างใช้เทคนิคการตั้งคำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถเล่าเรื่องจากประสบการณ์ของตนเอง ส่วนการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินรายการ โดยเน้นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ ข้อมูลที่ได้จะนำมาวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ (Qualitative Content Analysis) โดยการจัดหมวดหมู่ประเด็น (Thematic Coding) ตามหัวข้อหลักของการวิจัย แล้วตีความและสังเคราะห์ข้อมูล โดยอ้างอิงบริบทของพื้นที่และประสบการณ์ของกลุ่มตัวอย่าง รายงานผลในลักษณะเชิงพรรณนา และเสนอแนวทางเชิงนโยบายที่สอดคล้องกับความจริงในพื้นที่

4. ผลการวิจัย

1. บทบาทและพฤติกรรมของผู้ค้ายาเสพติดระดับกลางในเครือข่ายการค้ายาเสพติด

จากการศึกษาภาคสนามและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับเจ้าหน้าที่และผู้นำประชาชนในพื้นที่ พบว่าผู้ค้ายาเสพติดระดับกลางในจังหวัดกาญจนบุรีบางส่วนมักแฝงตัวอยู่ในลักษณะของ “ผู้ประกอบการท้องถิ่น” โดยใช้ธุรกิจที่มีลักษณะถูกกฎหมายเป็นฉากหน้าในการอำพรางแหล่งที่มาของรายได้ที่ผิดกฎหมาย เช่นกลุ่มบุคคลต้องสงสัยรายหนึ่งที่มีธุรกิจรับเหมาก่อสร้างและก่อสร้างถนน พร้อมมีเครือข่ายความสัมพันธ์กับนักการเมืองท้องถิ่นในระดับอำเภอและระดับหมู่บ้านอย่างใกล้ชิด

พฤติกรรมผู้ค้ายาเสพติดระดับกลางที่พบอย่างเด่นชัดคือการนำเงินสดจากการค้ายาไปลงทุนในธุรกิจขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ที่มีมูลค่า 20-50 ล้านบาทที่กลมกลืนกับสภาพเศรษฐกิจในอำเภอ โดยมีลักษณะดังนี้

- ลงทุนในกิจการรับเหมาก่อสร้าง โดยเฉพาะการก่อสร้างถนนหรือโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ห่างไกล
- ทำฟาร์มปศุสัตว์หรือเกษตรกรรมในระดับอุตสาหกรรม และจัดซื้อรถบรรทุกจำนวนมาก โดยไม่มีความจำเป็นเชิงเศรษฐกิจที่ชัดเจน

- ซื้อที่ดินที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ในราคาสูงผิดปกติ เพื่ออำพรางการเคลื่อนย้ายทรัพย์สิน

- ปลูกพืชเศรษฐกิจ เช่น มันสำปะหลังโดยเช่าพื้นที่จำนวนมากในลักษณะที่ไม่หวังผลกำไร และ/หรือรับซื้อผลผลิตจากเกษตรกรในวงกว้างโดยไม่มีเงื่อนไขทางการตลาดที่ชัดเจน หรือในราคาที่สูงผิดปกติ โดยเฉพาะในกรณีของพืชอ้อยซึ่งเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายในหลายตำบล

แม้ว่าโครงสร้างของกลุ่มผู้ค้ายาจะหลีกเลี่ยงการปรากฏตัวในรูปแบบที่ชัดเจน แต่จากการศึกษาพบว่าอย่างน้อย 1 รายที่เป็นรองผู้บริหารระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ถูกจับกุมพร้อมยาเสพติด ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาความเชื่อมโยงระหว่างขบวนการค้ายาและการเมืองท้องถิ่นในบางกรณี ผลการศึกษาบ่งชี้ว่า เครือข่ายผู้ค้ายาเสพติดในระดับกลางของจังหวัดกาญจนบุรีมิได้ดำเนินการแบบแยกส่วน แต่มีลักษณะ “ฝังตัวในโครงสร้างสังคมท้องถิ่น” ทั้งในทางเศรษฐกิจและการปกครอง โดยเฉพาะการใช้ความสัมพันธ์ทางอำนาจและกลไกท้องถิ่นในการอำพรางการเคลื่อนไหวของตนเอง ตลอดจนหลีกเลี่ยงการถูกบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

2. การวิเคราะห์มาตรการกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการผู้ค้ายาเสพติดระดับกลาง

2.1 ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564

ประมวลกฎหมายยาเสพติดของไทยมีการบัญญัติชัดเจนถึงการห้ามผลิต จำหน่าย หรือครอบครองยาเสพติดที่มีการควบคุม ในมาตรา 90-96 โดยการกระทำที่มีโทษหนักที่สุดคือการค้ายาเสพติดประเภท 1, 2 และ 3 แต่การจับกุมผู้กระทำผิดมักจะเป็นการจับกุมผู้ที่มียาเสพติดในครอบครอง หรือมีการค้าขายยาเสพติดโดยตรงเท่านั้น จึงจะประสบผลสำเร็จตามเจตนารมณ์กฎหมาย

ข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ตำรวจกล่าวถึงการดำเนินคดีกรณีของผู้ค้ายาเสพติดระดับกลางที่ไม่ได้มียาเสพติดในครอบครอง แต่มีบทบาทในการจัดการหรือเป็นตัวกลางในเครือข่ายค้ายาเสพติด โดยปัญหาสำคัญ มี 3 ประการคือ 1. ประมวลกฎหมายยาเสพติดไทยไม่สามารถบังคับใช้โดยตรงต่อผู้ที่ไม่มีการเสพยาเสพติดในครอบครอง ซึ่งทำให้มีช่องว่างในการดำเนินการทางกฎหมายกับผู้ค้ายาเสพติดระดับกลาง ประมวลกฎหมายยาเสพติดจึงมีผลเฉพาะกับผู้ค้ายาเสพติดรายย่อย แสดงให้เห็นว่าการบังคับใช้กฎหมายยาเสพติดของไทยไม่ได้มีบทบาทสำคัญในการจัดการกับผู้ค้ายาเสพติดระดับกลาง 2. ปัญหาความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในการนำกฎหมายมาใช้ในการดำเนินการกับผู้ค้ายาเสพติดระดับกลาง 3. การจับกุมและลงโทษผู้ค้ายาเสพติดกลุ่มนี้จำเป็นต้องใช้ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อรับมือกับความซับซ้อนของกิจกรรมที่พวกเขาดำเนินการ กรณีการจับกุมพบว่ามักเป็นการดำเนินการหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเป็นหลัก ไม่ค่อยมีการบูรณาการกันโดยตำรวจในพื้นที่จะเน้นดำเนินคดีกับผู้ค้ารายย่อยเป็นหลัก ส่วนผู้ค้าระดับกลางเป็นงานของหน่วยงานระดับเหนือกว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจท่านหนึ่งระบุว่า “บางครั้งการขอหมายค้นต้องผ่านหลายขั้นตอนมาก กว่าจะได้มาก็ไม่ทันการณ์”

การยึดทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายยาเสพติดเป็นหนึ่งในกลไกที่ทรงประสิทธิภาพที่สุดตามกฎหมายนี้ โดยรัฐไม่จำเป็นต้องรอให้คดีอาญาสิ้นสุดก่อนถึงจะดำเนินการตรวจสอบและริบทรัพย์สินได้ มาตรา 69-70 และในกรณีที่ทรัพย์สินอยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่น บุคคลนั้นจะต้องพิสูจน์ว่าได้ทรัพย์สินมาโดยสุจริต มิฉะนั้นทรัพย์สินนั้นก็อาจตกเป็นของแผ่นดิน ตามมาตรา 73 โดยมีหลักสันนิษฐานไว้เป็นเบื้องต้นว่าทรัพย์สินที่ได้มาจากผู้ค้ายาเสพติดอาจมีที่มาไม่สุจริต มาตรการนี้ถือเป็นการบูรณาการระหว่างกฎหมายยาเสพติดกับแนวทางของกฎหมายฟอกเงิน ซึ่งในทางนโยบายถือเป็นการ "ตัดตอนระบบเศรษฐกิจของเครือข่ายยาเสพติด" อันเป็นหัวใจของการปราบปรามอย่างยั่งยืน กลับแทบไม่มีการดำเนินการในการยึดอายัดทรัพย์สิน

2.2 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

กลไกและวิธีการจัดการกับผู้ค้ายาเสพติดที่ฟอกเงินจากการขายยาเสพติด กฎหมายกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็น “ความผิดมูลฐาน” ตามมาตรา 3(1) หากมีการนำทรัพย์สินที่ได้จากการค้ายาเสพติดไปแปลงสภาพ โอน เปลี่ยนชื่อถือครอง หรืออำพรางแหล่งที่มา ทรัพย์สินนั้นย่อมอยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมายฟอกเงิน และบุคคลที่กระทำการไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ที่กระทำความผิดยาเสพติดโดยตรง ข้อมูลจากสัมภาษณ์เชิงลึกพบคือ ผู้ค้ายาเสพติดนำเงินสดจำนวนมากจากการค้ายาไปซื้อบ้าน รถยนต์ หรือที่ดินที่ไม่มีเอกสารสิทธิในราคาสูงผิดปกติ ทำกิจการเกี่ยวกับรับเหมาคอนกรีต โดยใช้ชื่อบุคคลอื่นถือครอง หรือเปลี่ยนทรัพย์สินเป็นสินทรัพย์ประเภทที่ติดตามได้ยาก แต่ข้อมูลจากผู้นำท้องถิ่นและตำรวจสรุปตรงกันว่ามาตรการตามกฎหมายฟอกเงินยากจะนำมาปฏิบัติได้ในพื้นที่ แม้ทราบว่าจะเป็นการฟอกเงินจากยาเสพติดแต่ไม่สามารถเริ่มต้นดำเนินการได้เนื่องจากไม่มีพยานหลักฐาน จึงพบเพียงการยึดทรัพย์สินจากสำนักงานปปส. เพียง 1 รายเป็นบ้านไม้ที่มาจากการค้ายาเสพติด

ตามกฎหมายหากมีพยานหลักฐานว่าทรัพย์สินดังกล่าวมีที่มาจากการค้ายาเสพติด แม้เปลี่ยนมือหรือเปลี่ยนรูปแล้ว ก็สามารถดำเนินคดีฟอกเงินและยึดทรัพย์สินนั้นได้ตามกฎหมาย กฎหมายกำหนดให้สถาบันการเงินและ

ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน มีหน้าที่ต้องรายงานธุรกรรมที่มีลักษณะต้องสงสัยต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) ที่มีอำนาจในการสืบสวน รวบรวมข้อมูล ตรวจสอบเส้นทางการเงิน และเสนอคำสั่งระงับการทำธุรกรรมชั่วคราวได้ และอายัดหรือริบทรัพย์สินตามมาตรา 13-14 กฎหมายยังเปิดช่องให้สามารถดำเนินคดีกับ “ผู้เกี่ยวข้องอื่น” ที่อาจมีพฤติการณ์สมรู้ร่วมคิดหรือสนับสนุนการฟอกเงิน ตามมาตรา 5-7 เช่น บุคคลที่รับโอนทรัพย์สินแทน หรือเป็นนอมินี โดยให้อำนาจในการดำเนินคดีกับบุคคลเหล่านี้ได้เช่นกัน แม้ว่าจะมีใช้ผู้ค้ายาเสพติดโดยตรง

3. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการกับผู้ค้ายาเสพติดระดับกลาง

แม้ประมวลกฎหมายยาเสพติดและกฎหมายฟอกเงิน จะวางหลักและกลไกทางกฎหมายไว้อย่างชัดเจน เพื่อรองรับการตรวจสอบและยึดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แต่การบังคับใช้ในทางปฏิบัติยังคงเผชิญกับปัญหาและข้อจำกัดหลายประการ ซึ่งอาจสรุปได้ดังนี้

3.1 ปัญหาจุดอ่อนของประมวลกฎหมายยาเสพติด

ปัญหาสำคัญที่ทำให้การจัดการกับผู้ค้ายาเสพติดระดับกลางคือไม่มีการครอบครองยาเสพติดโดยตรง เพราะเป็น "ตัวกลาง" หรือ "เครือข่าย" ทำให้ไม่ได้ถือครองยาเสพติดโดยตรง เมื่อไม่มียาเสพติดในครอบครอง เจ้าหน้าที่ตำรวจและหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายจะประสบปัญหาการดำเนินการตามกฎหมาย เช่น การจับกุมหรือการตั้งข้อหาผู้ต้องสงสัย เห็นได้ชัดมีเพียงผู้ค้าระดับกลางเพียง 1 รายที่เป็นรองผู้บริหารระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ถูกจับกุมพร้อมยาเสพติดโดยตำรวจปราบปรามยาเสพติด และมีหลายกรณีที่ผู้ค้ายาถูกจับแต่สุดท้ายถูกดำเนินการในลักษณะเป็นผู้เสพ เนื่องจากปริมาณยาที่พบไม่มาก และไม่มีพยานหลักฐานที่ชัดเจน

ช่องว่างของกฎหมายและการตีความ แม้กฎหมายจะระบุว่าทรัพย์สินที่ “เปลี่ยนมือ” หรือ “เปลี่ยนสภาพ” ยังสามารถถูกยึดได้ แต่ในทางปฏิบัติเมื่อเข้าสู่กระบวนการศาลกลับมี ภาระการพิสูจน์ที่ซับซ้อนและต้องอาศัยพยานหลักฐานเชิงเทคนิคสูง ซึ่งบางกรณีทำให้ไม่สามารถเชื่อมโยงระหว่างทรัพย์สินกับความผิดได้โดยตรง นอกจากนี้กฎหมายยังเปิดช่องให้บุคคลภายนอกอ้างความสุจริตได้ ทำให้ผู้ค้ายาเสพติดสามารถ นำทรัพย์สินซ่อนไว้กับบุคคลใกล้ชิดหรือใช้วิธีการผ่านตัวแทน (Nominee) เห็นได้จากกระบวนการดำเนินคดีที่เน้นจับกุมดำเนินคดีพร้อมยาเสพติดเป็นหลัก ในส่วนทรัพย์สินไม่ได้มีการดำเนินการแต่อย่างใด

จากการศึกษาเชิงคุณภาพผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า หนึ่งในปัจจัยเชิงวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อการดำรงอยู่ของเครือข่ายการค้ายาเสพติดระดับกลางในระดับชุมชน คือ "ค่านิยมไม่ยุ่งเรื่องของผู้อื่น" ซึ่งฝังรากลึกในวัฒนธรรมไทยและได้รับการสืบทอดมาอย่างต่อเนื่อง ลักษณะของค่านิยมดังกล่าวสะท้อนออกมาในพฤติกรรมของประชาชนที่แม้จะทราบหรือสงสัยว่าบุคคลใดในชุมชนมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด ซึ่งมีการประกอบอาชีพที่มีรายได้ที่ผิดไปจากสภาพปกติทั่วไป แต่กลับเลือกที่จะไม่รายงานต่อเจ้าหน้าที่รัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อันเนื่องมาจากหลายปัจจัย เช่น ความเกรงกลัวต่ออิทธิพลของผู้ค้ายาเสพติด ความไม่ไว้วางใจในกระบวนการยุติธรรม การไม่เชื่อมั่นว่าการแจ้งเบาะแสจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหายั่งยืน และ

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความรู้สึกว่าการกระทำดังกล่าวเป็น "การยุ่งเรื่องชาวบ้าน" ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ขัดกับจริยธรรมทางสังคมของไทยในมิติความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ค่านิยมในชนบทดังกล่าวได้สร้างบรรยากาศของความเจ็บแสบในชุมชน ซึ่งไม่เพียงส่งผลให้เครือข่ายค้ายาเสพติดสามารถดำเนินกิจกรรมผิดกฎหมายได้อย่างต่อเนื่องและปลอดภัยในระดับอำเภอ หากแต่ยังเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการบังคับใช้กฎหมายและการป้องกันอาชญากรรมเชิงรุกในระดับท้องถิ่นอีกด้วย

3.2.ปัญหากฎหมายฟอกเงิน

จากการศึกษาภาคสนามในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าแม้กฎหมายฟอกเงินของไทยจะมีบทบัญญัติที่ชัดเจนในเชิงหลักการและให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการตรวจสอบหรือยึดอายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรม แต่ในการบังคับใช้จริงกลับประสบอุปสรรคทั้งในเชิงกฎหมาย โครงสร้างสถาบัน และการมีส่วนร่วมของประชาชน

ประการแรกคือปัญหาการขาดช่องทางทางกฎหมายให้ประชาชนมีบทบาทในการแจ้งหรือร้องเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมฟอกเงิน แม้ประชาชนในพื้นที่จะรับรู้หรือสังเกตเห็นพฤติกรรมการใช้ทรัพย์สินผิดปกติ เช่น การลงทุนจำนวนมากในกิจการที่ไม่มีผลกำไร การซื้อที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ หรือการซื้อรถบรรทุกจำนวนมากเกินความจำเป็นในภาคเกษตรกรรม แต่กลับไม่มีกลไกทางกฎหมายที่รองรับการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเป็นทางการมีเพียงในฐานะ “ผู้แจ้งเบาะแส” ที่ยังไม่ทราบว่าจะมีผลต่อการสืบสวนหรือการอายัดทรัพย์สินหรือไม่

ประการที่สองคือข้อจำกัดของกฎหมายที่เน้นเฉพาะกรณีที่มีการดำเนินคดีอาญาไปแล้วเท่านั้น การดำเนินการตามกฎหมายฟอกเงินในทางปฏิบัติมักเกิดขึ้นหลังจากมีการจับกุมผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติด และมีการพิสูจน์แล้วว่าทรัพย์สินที่ตรวจพบเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น ส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมายฟอกเงินในการจัดการกับผู้ค้ายาในระดับกลางมีลักษณะ “เชิงรับ” และไม่สามารถสกัดกั้นหรือยึดอายัดทรัพย์สินได้อย่างทัน่วงทีทั้งที่ประชาชนในพื้นที่ทราบการฟอกเงิน

ประการที่สามคือขาดบทบัญญัติกฎหมายหรือแนวนโยบายที่ส่งเสริมการสืบสวนเชิงรุกในระดับพื้นที่ แม้จะมีข้อมูลร้องเรียนหรือข้อสงสัยเกี่ยวกับการครอบครองทรัพย์สินที่ไม่สัมพันธ์กับรายได้ แต่เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น เช่น ตำรวจ หรือฝ่ายปกครอง ไม่มีอำนาจหน้าที่ชัดเจนในการดำเนินการตรวจสอบเชิงลึกเกี่ยวกับแหล่งที่มาของทรัพย์สิน เว้นแต่จะมีการดำเนินคดีในข้อหาอาชญากรรมไปก่อนแล้ว ส่งผลให้การสืบสวนเครือข่ายการฟอกเงินระดับกลางในพื้นที่ขาดประสิทธิภาพและไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้ค้ายาในระดับกลางได้อย่างแท้จริง

ผลการศึกษาชี้ว่าโครงสร้างของกฎหมายฟอกเงินในปัจจุบันยังไม่เอื้อต่อการเฝ้าระวัง ป้องกัน และจัดการกับการฟอกเงินในลักษณะเชิงรุกในระดับชุมชน โดยเฉพาะเมื่อผู้ค้ายาเสพติดระดับกลางมีความสามารถในการแฝงตัวในระบบเศรษฐกิจท้องถิ่นและอาศัยความสัมพันธ์กับผู้นำท้องถิ่นหรือเจ้าหน้าที่รัฐในการหลีกเลี่ยงการตรวจสอบในบางกรณีแม้เจ้าหน้าที่จะสงสัยหรือได้รับข้อมูลจากประชาชน แต่กลับไม่สามารถดำเนินการทางกฎหมายได้เนื่องจากขาดทั้งเครื่องมือทางกฎหมายและโครงสร้างสนับสนุนจากส่วนกลาง

5.อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาพบว่าผู้ค้ายาเสพติดระดับกลางในปัจจุบันไม่ได้ดำเนินกิจกรรมในลักษณะซ่อนตัวในเงามืดอีกต่อไป แต่กลับกลายเป็น “ผู้ประกอบการท้องถิ่น” ที่มีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมในชุมชนอย่างเปิดเผย การฟอกเงินจึงไม่ใช่เพียงกระบวนการซ่อนแหล่งที่มาของทรัพย์สินเท่านั้น แต่กลับเป็น “การกลายสภาพ” ของทุนผิดกฎหมายให้มีลักษณะถูกต้องตามกฎหมาย และสามารถสร้างสถานะทางสังคมที่มีอิทธิพลได้ สอดคล้องกับงานของรัตพงษ์ สอนสุภาพ (2562) ที่พบว่าเศรษฐกิจผิดกฎหมายในประเทศไทยมีความรุนแรงมาก มีรูปแบบและกระบวนการที่ซับซ้อน มีการฟอกเงินผ่านหลายช่องทางรวมทั้งการนำไปฟอกผ่านการลงทุนหรือซื้อกิจการต่างๆ ที่มีการใช้เงินสดจำนวนมาก กฎหมายที่มีอยู่ก็ไม่สามารถจัดการและปราบปรามการฟอกเงินหรือดำเนินการยึดอายัดทรัพย์สินได้เท่าที่ควร

ความยากลำบากในการดำเนินคดีกับผู้ค้ายาเสพติดระดับกลาง เริ่มจากฐานความผิด ครอบครองเพื่อเสพ หรือครอบเพื่อจำหน่าย หลายครั้งที่การดำเนินคดีได้เพียงการครอบครองเพื่อเสพ เช่นเดียวกับที่ท้าวนา สุวพงษ์ (2665) พบปัญหาว่าต้องพิสูจน์ถึงเจตนาที่แท้จริงของผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นเรื่องยากพอสมควร และปริมาณยาที่พบแม้มากก็ไม่เป็นตัวบ่งชี้ได้ต่างจากกฎหมายเดิมพิสูจน์ในเรื่องของปริมาณยา มีปริมาณเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้หรือไม่ ซึ่งเป็นสิ่งที่วัดได้แน่นอน ง่ายกว่าการพิสูจน์เจตนาแท้จริงของจำเลย

การดำเนินคดีกับผู้ค้ายาเสพติดระดับกลางแม้ว่าจะพบยาอยู่ในเคหสถาน หรือครอบครอง ก็ยังจำเป็นต้องพิสูจน์ให้ได้ว่า “เป็นการครอบครองเพื่อจำหน่าย” หรือ “กระทำการการค้า” ที่ต้องอาศัยพฤติการณ์ของการกระทำความผิด และมีได้กำหนดนิยามความหมายคำว่า การกระทำการการค้าไว้รวมถึงไม่ได้กำหนดปริมาณของยาเสพติดที่บ่งชี้ถึงพฤติการณ์การกระทำความผิด ทำให้เจ้าหน้าที่ยากลำบากในการดำเนินคดีกรณีพยานหลักฐานไม่ชัดเจน หรือมีน้ำหนักพอ(พรพรรณ อุไรกุล, 2566) โดยเฉพาะปริมาณเท่าใดจึงเป็นการค้า หากต้องอาศัยพฤติการณ์การกระทำความผิดมาประกอบยิ่งยากลำบากในการดำเนินคดีเนื่องจากผู้ค้ายาเสพติดแทบไม่มีประจักษ์พยานหรือพยานหลักการเชื่อมโยงกับยาเสพติด เช่นเดียวกับที่พิชัย เฟื่อง่อง(2024)พบว่าการศึกษาของศาลเกี่ยวกับเหตุฉกรรจ์ “การกระทำการการค้า” ศาลจำเป็นต้องพิจารณาด้วยความระมัดระวังเพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายใหม่อย่างแท้จริง เห็นได้จากคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 246/2567 (ประชุมใหญ่) แม้มีการขายเมทแอมเฟตตามีน แต่เมื่อไม่ปรากฏพฤติการณ์อื่นอันแสดงให้เห็นว่า ประกอบกิจการดำรงชีพด้วยการจำหน่าย ยาเสพติดเป็นการปกติทั่วไป จึงถือไม่ได้ว่าเป็นการกระทำการการค้า แต่เป็นเพียงการจำหน่ายทั่วไปเท่านั้น และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 502/2565 (ประชุมใหญ่) เมื่อไม่ปรากฏชัดว่า มีไว้เพื่อจำหน่ายในราคาใด จำหน่ายแก่ใครบ้าง และ จำหน่ายมาแล้วบ่อยครั้งเพียงใด จึงยังไม่อาจรับฟังได้ว่าเป็นการกระทำการการค้า

การจัดการตามกฎหมายฟอกเงิน ผู้ค้ายาเสพติดระดับกลางมักนำเงินหรือทรัพย์สินจากการจำหน่ายยาไปฟอกเงินในลักษณะต่างๆ สอดคล้องกับที่สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2564) ที่ศึกษาสถิติฐานความผิดคดีอาญารวบรวมโดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เฉพาะปี พ.ศ. 2561 พบว่ามีจำนวนคดีที่รับคำร้องทุกข์ พ.ศ.2556 -2562

ประเภทความผิดมูลฐานจากยาเสพติดมีจำนวนคดีมากที่สุดมากกว่าคดีลำดับรองลงมาถึง 2 เท่า และพอกเงินผ่านกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ

ความยากลำบากในการดำเนินคดีพอกเงิน มีปัญหาในการพิสูจน์ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ของทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดตามกฎหมายพอกเงิน เนื่องจากพยานหลักฐานไม่เพียงพอต่อการวินิจฉัยความสัมพันธ์ของทรัพย์สิน กับความผิดมูลฐานยาเสพติด การตรวจสอบทำได้ยาก เช่นเดียวกับที่วีระพงษ์ บุญโยภาส และ สุพัตรา แผนวิชิต (2560) ศึกษาพบว่าไม่มีของกลางที่เป็นตัวเงินหรือทรัพย์สินที่ปรากฏชัดทำให้ต้องตรวจสอบจากตัวบุคคลและทรัพย์สินเป็นหลัก และมีปัญหาในกรณีที่ผู้กระทำความผิดได้ดำเนินการถ่าย โอน ยักย้าย ทรัพย์สิน ไปยังต่างประเทศ หรือใช้ทรัพย์สินสิ้นเปลืองหมดไป

การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้ค้ายาในระดับตามกฎหมายยาเสพติดและกฎหมายพอกเงินต้องอาศัยความร่วมมือของหลายหน่วยงาน เช่น สำนักงาน ป้องกันและปราบปรามการพอกเงิน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กรมศุลกากร สำนักงานประมาณ ณาการแห่งประเทศไทย กรมบัญชีกลาง กรมที่ดิน และกรมการปกครอง ฯ แต่ขาดการบูรณาการ และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงาน ยังขาดความรู้เกี่ยวกับ การปฏิบัติตามระเบียบฯ ดังกล่าว เช่นเดียวกับงานที่ ปภาวิน นเปล่งฉวี (2566) ศึกษา แม้ว่าเจ้าหน้าที่จะมีความตั้งใจในการปฏิบัติงานตามนโยบาย เช่นที่ อนุสรณ์ ปัสสา(2566) ศึกษาเจ้าหน้าที่ในสำนักงานป้องกันและปราบปรามการพอกเงิน การขอความร่วมมือระหว่างหน่วยงานทำให้ล่าช้า ไม่ได้มีผลใดๆหากไม่มีการรายงานอย่างสม่ำเสมอเกี่ยวกับความผิดมูลฐานเป็นจุดสำคัญในการตั้งต้นกระบวนการทำงาน (จักรี กันธิยะ ,2020) ปัญหาดังกล่าวทำให้ยากลำบากในการขยายผลไปสู่เครือข่ายกลุ่มใหญ่ ดังที่ภาวนา สุวพงษ์ (2665) ศึกษาแม้มีบทบัญญัติเรื่อง ความผิดฐานให้การสนับสนุนและฐานการสมคบ การจัดการกลุ่มเครือข่ายที่กระทำตามกฎหมายยาเสพติดก็ตาม การจัดการผู้กระทำความผิดในระดับ สั่งการหรือในระดับที่เป็นหัวหน้า ซึ่งแทบจะเป็นไปไม่ได้ในการดำเนินในความเป็นจริง

6.สรุป

จากการศึกษาวิจัยเรื่องปัญหาและอุปสรรคในการจัดการกับผู้ค้ายาเสพติดระดับกลางในการบังคับใช้กฎหมายยาเสพติดและกฎหมายพอกเงิน กรณีศึกษาระดับอำเภอ จังหวัดกาญจนบุรีผลการวิจัยพบว่า ผู้ค้ายาเสพติดระดับกลางมีบทบาทสำคัญในระบบการกระจายยาเสพติด และสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อหลีกเลี่ยงการบังคับใช้กฎหมาย ผู้ค้ายาเสพติดระดับกลางในพื้นที่ศึกษาเป็นฟันเฟืองสำคัญในระบบการกระจายยาเสพติด โดยมักมีความสัมพันธ์ทางสังคมหรือเครือญาติกับชุมชน ทำให้สามารถแฝงตัวอยู่ในโครงสร้างท้องถิ่นได้อย่างแนบเนียนในการดำรงชีพและประการการเลี่ยงชีพสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ เพื่อลดความเสี่ยงทางกฎหมาย การหลีกเลี่ยงการถูกดำเนินคดีเกิดจากความเข้าใจในระบบการจับกุมและขั้นตอนกฎหมายที่สามารถหาช่องโหว่ได้ ผู้ค้ายาเสพติดระดับกลางมีพฤติกรรมในการพอกเงินโดยใช้ธุรกิจบังหน้า และมีความเชื่อมโยงกับนักการเมืองท้องถิ่นหรือ

เจ้าหน้าที่รัฐ มีแนวโน้มใช้ธุรกิจที่ถูกกฎหมายเป็นเครื่องมือในการฟอกเงิน เช่น ธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง ปิมน้ำมัน ร้านขายของชำเกษตร และการซื้อขายที่ดินในราคาสูงเกินจริง ธุรกิจเหล่านี้ส่วนใหญ่อยู่ภายใต้ชื่อของเครือญาติ หรือบุคคลใกล้ชิด โดยพบหลักฐานจากผู้ให้ข้อมูลภาคสนามหลายรายว่าผู้ค้าบางรายมีความสัมพันธ์แนบแน่นกับผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ซึ่งเอื้อให้สามารถหลีกเลี่ยงการตรวจสอบทรัพย์สินได้อย่างเป็นระบบ

การบังคับใช้กฎหมายยาเสพติดและกฎหมายฟอกเงินในระดับพื้นที่ยังขาดความเชื่อมโยงและประสิทธิภาพในการบูรณาการข้อมูลและมาตรการทางกฎหมายร่วมกัน การบังคับใช้กฎหมายในระดับอำเภอยังประสบกับปัญหาหลายประการทั้งจากตัวกฎหมาย และในด้านโครงสร้างการประสานงานระหว่างหน่วยงาน เช่น ป.ป.ส. ตำรวจ ปง. และฝ่ายปกครองที่ขาดการสื่อสารและฐานข้อมูลร่วมกัน นอกจากนี้การดำเนินคดีเกี่ยวกับฟอกเงินยังมักถูกแยกขาดจากคดียาเสพติด และหน่วยงานในพื้นที่เน้นไปที่ผู้ค้ารายย่อยเป็นสำคัญ ทำให้ไม่สามารถตรวจจับทางการเงินของผู้ค้าระดับกลางได้อย่างแท้จริง อุปสรรคสำคัญยังรวมถึงขั้นตอนการดำเนินคดี และการพิสูจน์เส้นทางการเงินที่ยุ่งยากและใช้เวลานาน

7. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัยที่ชี้ให้เห็นถึงบทบาทของผู้ค้ายาเสพติดระดับกลางในกระบวนการค้ายา การฟอกเงินผ่านธุรกิจบังหน้า และความล้มเหลวของระบบการบังคับใช้กฎหมายในระดับพื้นที่ จึงมีข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปราบปรามและจัดการกับเครือข่ายผู้ค้ายาเสพติดระดับกลาง ดังนี้

1. การบูรณาการระบบข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดตั้งศูนย์ประสานงานข้อมูลกลางระดับจังหวัดหรืออำเภอที่มีหน้าที่รวบรวม วิเคราะห์ และแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงาน เช่น ป.ป.ส., ปง., ตำรวจ, ฝ่ายปกครอง, สำนักงานที่ดิน, ธนาคาร โดยเฉพาะข้อมูลทรัพย์สิน พฤติกรรมการเงิน และความเชื่อมโยงทางสังคมของกลุ่มเสี่ยง เพื่อให้สามารถติดตามเส้นทางการเงินและเครือข่ายได้อย่างเป็นระบบ

2. ปรับปรุงกลไกการบังคับใช้กฎหมายฟอกเงินให้สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น ควรพิจารณาปรับปรุง พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ให้สามารถสืบค้นและอายัดทรัพย์สินได้อย่างรวดเร็วขึ้นในคดียาเสพติด โดยลดขั้นตอนที่ล่าช้า และเปิดโอกาสให้หน่วยงานในพื้นที่ เช่น นายอำเภอ หรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง สามารถแจ้งเบาะแสหรือดำเนินการในเบื้องต้นได้โดยประสานกับปง.อย่างใกล้ชิด เพื่อไม่ให้กระบวนการกระจายทรัพย์สินหรือยกย้ายถ่ายเททรัพย์สินเกิดขึ้นก่อนถูกตรวจสอบ

3. ตรวจสอบและติดตามธุรกิจที่มีความเสี่ยงต่อการฟอกเงินในพื้นที่ ควรกำหนดให้หน่วยงานรัฐ เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชน หรือพาณิชย์จังหวัด ร่วมมือกับปง. จัดทำ บัญชีธุรกิจเสี่ยงสูง (High-Risk Business Registry) เช่น ธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง ปิมน้ำมัน ร้านเกษตร ร้านทอง และฟาร์มเกษตร เพื่อดำเนินการสอดส่องที่มาของเงินทุนและกระแสเงินสด พร้อมทั้งให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองสามารถติดตามการดำเนินงานจริงของธุรกิจเหล่านั้นได้เป็นระยะ

4. สร้างกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแจ้งเบาะแสอย่างปลอดภัย ควรพัฒนาระบบ “สายลับชุมชน” (Community Informant System) ที่เน้นการสร้างแรงจูงใจและการคุ้มครองพยานหรือผู้ให้ข้อมูลในชุมชน โดยสามารถแจ้งเบาะแสดผ่านระบบดิจิทัลที่ปลอดภัยไม่ต้องเปิดเผยตัวตน และได้รับรางวัลนำจับหรือการช่วยเหลือด้านความปลอดภัย โดยเฉพาะในชุมชนที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ค้า

เอกสารอ้างอิง

- จักรี กัณธิยะ. (2020). แนวทางการพัฒนารูปแบบการสืบสวนสอบสวนคดียาเสพติดในลักษณะองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ. Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD). 3955. <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/3955>
- จินดา ศิลาสา. (2563). ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. สืบค้นจาก <https://ir.stou.ac.th/bitstream/123456789/13420/1/2584001156.pdf>
- ธนาภรณ์ กุลศิริ. (2565). ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดตามประมวลกฎหมายยาเสพติด. มหาวิทยาลัยรามคำแหง. http://www.lawgrad.ru.ac.th/AbstractsFile/6324011602/1662015937f514b31bfbf36358b3bb63616bdb1beb_abstract.pdf
- บรรณทศวรรษ ภูมิกร. (2565). ขูดรากถอนโคนเครือข่ายยาเสพติดด้วยกฎหมายฟอกเงินทางอาญา. กรมสอบสวนคดีพิเศษ. สืบค้นจาก <https://www.dsi.go.th/th/Detail/ขูดรากถอนโคนเครือข่ายยาเสพติดด้วยกฎหมายฟอกเงินทางอาญา>
- ปภาวิน นเปล่งฉวี. (2566). อุปสรรคการดำเนินคดีอาญาฐานฟอกเงิน: ศึกษากรณีเจ้าพนักงานตำรวจ. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พรพรรณ อุไรกุล. (2566). ปัญหาการบังคับใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564: ศึกษากรณีมาตรา 145 (สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีปทุม).
- พิชัย เพ็งผ่อง. (2024). ปัญหาการตีความเหตุฉกรรจ์ “การกระทำเพื่อการค้า” ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา 145 วรรคสอง (1). ศาลฎีกา. <https://www.supremecourt.or.th/บทความ/แผนกคดียาเสพติด>
- ภavana สุวพงษ์. (2565). ปัญหาการบังคับใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564. มหาวิทยาลัยรามคำแหง. http://www.lawgrad.ru.ac.th/AbstractsFile/6424011832/169769640023d5035f48299d0ef4fa2362968cbbd5_abstract.pdf

- รัตน์พงษ์ สอนสุภาพ. (2562). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ (Final Report) เศรษฐกิจผิดกฎหมายกับการฟอกเงินในประเทศไทย. สถาบันวิจัย มหาวิทยาลัยรังสิต
- วีระพงษ์ บุญโญภาส และ สุพัตรา แผนวิจิต. (2560). แนวทางพัฒนากฎหมายและมาตรการเพื่อดำเนินการกับทรัพย์สินของ องค์การอาชญากรรมข้ามมนุษย์. งานวิจัยภายใต้ชุดโครงการ กระบวนการยุติธรรม – ตำรวจ สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ). (2564). รายงานฉบับสมบูรณ์ เรื่อง แนวโน้มการฟอกเงินในประเทศไทย: ศึกษาเฉพาะกรณี การฟอกเงินผ่านนิติบุคคลและธุรกิจบังหน้า ทนายความและนักบัญชีบริษัทนำเที่ยว ทวีตต่างประเทศที่ดำเนินการในประเทศไทย การเล่นแชร์ที่มีการฉ้อโกง และการฟอกเงินผ่านองค์กรไม่แสวงหากำไร. สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (สำนักงาน ปปง.)
- สุจินต์ สะพัด, ศิริบุรณ์ ปิยากร, & หวังมหาพร, ปิยากร. (2565). ผลสัมฤทธิ์ของการนำนโยบายป้องกันและปราบปรามยาเสพติดไปปฏิบัติของศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอำเภอสองแคว จังหวัดน่าน. *วารสารการบริหารและนโยบายสาธารณะ*, 1(1), 1-15.ojs.lib.buu.ac.th
- อนุสรณ์ ปัสสา. (2566). ประสิทธิภาพของการนำนโยบายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมูลฐานยาเสพติดไปปฏิบัติสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. *วารสารการจัดการการเมืองการปกครองและท้องถิ่น*, 1(1), 27-36. สืบค้น จาก <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JPLM/article/view/427>
- The101.world. (2564). 1 ปีหลังมีกฎหมายยาเสพติดใหม่ การบังคับใช้บรรลุเจตนารมณ์แล้วหรือยัง. สืบค้นจาก <https://www.the101.world/wichai-chaimongkol-oncb-interview/>
- Central Narcotics Bureau. (2023). Singapore's Strategy to Combat Drugs. <https://www.cnb.gov.sg/about-us/singapore%27s-strategy-to-combat-drugs>
- Financial Crimes Enforcement Network (FinCEN). (2020). Advisory on human trafficking and related activity. Retrieved from https://www.fincen.gov/sites/default/files/advisory/2020-10-15/Advisory%20Human%20Trafficking%20508%20FINAL_0.pdf
- Greenwald, G. (2009). Drug decriminalization in Portugal: Lessons for creating fair and successful drug policies. Cato Institute. Retrieved from <https://www.cato.org/policy-report/july/august-2009/report-drug-decriminalization-works-portugal>
- Internal Revenue Service (IRS). (2022). Twenty individuals indicted in Colombian-based drug money laundering organization. Retrieved from <https://www.irs.gov/compliance/criminal-investigation/twenty-individuals-indicted-in-colombian-based-drug-money-laundering-organization>

International Drug Policy Consortium. (2024). *Drug laws in Thailand: The limits of reforms to relieve prison overcrowding*.

<https://idpc.net/publications/2024/09/drug-laws-in-thailand-the-limits-of-reforms-to-relieve-prison-overcrowding>

Ministry of Home Affairs Singapore. (2024). Ministerial Statement on Singapore's National Drug Control Policy. <https://www.mha.gov.sg/mediaroom/parliamentary/ministerial-statement-on-singapore-national-drug-control-policy/>

Reuters. (2024, October 2). *Myanmar civil war fuels surge in cross-border drug trade, Thailand official says*. Reuters. <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/myanmar-civil-war-fuels-surge-cross-border-drug-trade-thailand-official-says-2024-10-02/>

Thai Times. (2025, January 15). Thailand launches "Seal Stop Safe" campaign to combat border drug trafficking. Thai Times. <https://thaitimes.com/thailand-launches-seal-stop-safe-campaign-to-combat-border-drug-trafficking>

United Nations Office on Drugs and Crime. (2021, April 26). Drug trafficking in the Golden Triangle: UNODC identifies middlemen as key players in drug trade. <https://www.unodc.org/unodc/en/frontpage/2021/April/drug-trafficking-in-the-golden-triangle--unodc-identifies-middlemen-as-key-players-in-drug-trade.html>